

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 334.01.34

Шкільняк М.М.,
д-р екон. наук, професор, завідувач
кафедри менеджменту та публічного управління
Тернопільський національний економічний університет

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Shkilnyak M.M.,
dr.sc.(econ.), professor, head of the management and
public administration department
Ternopil National Economic University

THE CRITERIA FOR EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE COMMUNAL PROPERTY OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Постановка проблеми. Комунальна власність є матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування [6]. Вона включає в себе широкий спектр об'єктів як господарського, так і соціально-побутового призначення. Від рівня розвитку комунальної власності та ефективності використання її складових і всієї системи в цілому залежить якість життя населення територіальної громади. Ефективне вирішення проблем управління об'єктами комунальної власності з врахуванням конкретних потреб об'єднаних територіальних громад є в сучасних умовах важливою функцією органів місцевого самоврядування.

Саме предметом дослідження є виявлення підходів до визначення ефективності управління комунальним майном, побудови дійового механізму управління об'єктами територіальних громад та його подальше удосконалення.

Ефективне використання комунального майна є одним з основних завдань органів місцевого самоврядування. Створення об'єднаних територіальних громад в процесі реалізації вимог адміністративно-територіальної реформи, децентралізації призводить до розширення їх повноважень, зміцнення органів місцевого самоврядування.

Ефективність місцевого самоврядування вимірюється наявністю у громади достатнього місцевого бюджету, а також ефективно працюючої комунальної власності [1].

Нездатність органу місцевого самоврядування побудувати систему ефективного управління комунальним майном може призвести до його повної або часткової втрати.

Значення та роль комунальної власності її раціональне використання для поповнення місцевого бюджету вимагають ефективного управління нею і визначають актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання ефективного управління комунальною власністю постійно перебуває в полі зору науковців. З проблем формування комунальної власності увагу привертають праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема: І.О. Бондаренка, Т.Г. Барабаша, В.А. Андрущенко, В.М. Опаріна. Питанню управління комунальною власністю присвячено праці В.М. Алексєєва, О.В. Глинської, О.О. Кравчука, реформування та оренди – С.А. Давимуки, Я.Б. Усенка, О.Й. Пасхавера, ефективного використання – М.П. Лелюка, В.В. Кравченка, Н.В. Сментини. Однак, враховуючи зміни, а саме хід адміністративно-територіальної реформи, яка передбачає процес децентралізації, створення об'єднаних територіальних громад, постає необхідність подальшого дослідження проблем раціонального використання комунального майна, критеріїв оцінки його ефективності.

Особливої популярності набула тематика адміністративно-територіальної реформи та децентралізації, однак недостатньо висвітлюються питання формування, ведення реєстру та ефективного управління об'єктами комунальної власності об'єднаних територіальних громад.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та визначення критеріїв ефективного управління комунальною власністю територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з проблем територіальних громад є вкрай неефективне використання своєї власності. Близько половини грошових коштів, які могли б надійти до місцевих бюджетів, втрачаються через значну невідповідність реальної ціни об'єкта власності і фактичної, за яку орган місцевого самоврядування отримує певні кошти у випадку передачі в оренду, концесію, до статутних капіталів інших господарських організацій, приватизації тощо.

В середньому 10-20 % об'єктів комунальної власності не використовуються взагалі, до 10 % не обліковуються. Близько 30 відсотків майна потребує капітального ремонту [3].

Основними причинами такого стану є:

- недосконалість, а в окремих випадках відсутність законодавчої бази щодо управління об'єктами комунальної власності;
- відсутність реєстрів обліку та використання майна, що знаходиться у розпорядженні громади (внаслідок помилок, халатності, злого умислу);
- неправильна внаслідок помилок, а в окремих випадках цілеспрямовано необґрунтована оцінка вартості комунального майна;
- прийняття неефективних управлінських рішень внаслідок некомпетентності службовців органу місцевого самоврядування;
- відсутність окремих програм органів місцевого самоврядування щодо управління комунальною власністю;
- відсутність конкретних методів оцінки ефективності використання комунального майна.

Проблема ефективного управління комунальною власністю досліджена недостатньо, а тому в час створення об'єднаних територіальних громад ця тематика набирає особливої актуальності. Організація ефективного управління комунальною власністю передбачає вироблення єдиних методологічних підходів до управління на всіх рівнях влади.

В рамках даної проблеми необхідно визначити сутність категорії «ефективне управління комунальною власністю».

Під ефективним управлінням комунальною власністю слід розглядати комплекс заходів, орієнтованих на управління системою взаємовідносин суб'єктів комунальної власності і суб'єктів господарювання з метою реалізації територіальних і громадських інтересів. Дане визначення дає можливість виділити фактори ефективного управління комунальною власністю, а саме:

1. Цілеспрямованість. Ефективне управління – це комплекс заходів, здійснюваних комунальним власником, оскільки об'єкти комунальної власності перебувають у розпорядженні органів місцевого самоврядування.

2. Характеристики об'єкта управління комунальною власністю. Крім комунального майна об'єктом управління є взаємовідносини суб'єктів комунальної власності і суб'єктів господарювання, які визначають ефективність управління.

3. Прибутковість суб'єктів комунального господарювання. Досягнення мети ефективного управління комунальною власністю здійснюється через визначення і реалізацію таких способів впливу органів місцевого самоврядування на процеси формування, використання і примноження комунальної власності, які сприяють економічному зростанню території, підвищенню якості життя та задоволенню потреб жителів даного територіального утворення. З метою визначення завдань ефективного управління комунальною власністю необхідно виявити основні проблеми, які виникають в діяльності новостворених об'єднаних територіальних громадах. Сьогодні залишається фактом, що на території об'єднаних громад перетинаються інтереси багатьох суб'єктів права власності, а саме держави (державна власність), областей (обласна комунальна спільна власність), районів (районна комунальна спільна власність), комунальної власності громади та приватної власності жителів території [1]. Саме такий стан відображає їх актуальність і постановку завдань для подальшого розв'язання. Для спрощення аналізу даних проблем, на наш погляд, можна запропонувати їх систематизацію на основі класифікатора – структури комунальної власності.

На процес формування ефективного управління комунальною власністю впливають фактори, які можна класифікувати наступним чином:

- мега середовища;
- зовнішнього макросередовища;
- внутрішнього макросередовища.

До причин, що гальмують побудову моделі ефективного управління комунальною власністю слід віднести:

1. Причини, обумовлені політикою державних та регіональних органів влади, а саме:

- наявність пільгових категорій по оплаті житлово-комунальних, транспортних та інших послуг, гарантованих законодавством;

- передача в комунальну власність значної кількості відомчого житлового фонду (гуртожитків), об'єктів соціальної сфери та інфраструктури в процесі приватизації та корпоратизації державних підприємств і розпаювання сільськогосподарських підприємств [7];

- ріст цін і тарифів на послуги природних монополій.

2. Причини кризового стану комунальних підприємств та установ, пов'язаних з діями місцевої влади, яка, перебуваючи в складній економічній ситуації, вимушена перекладати на комунальні підприємства та установи велику кількість не профінансованих послуг і встановлювати значні розміри відрахувань від прибутку комунальних підприємств в місцеві бюджети.

3. Причини, пов'язані з діяльністю самих комунальних підприємств, які об'єктивно незацікавлені в економічному використанні ресурсів та підвищенні своєї рентабельності з різних обставин, а саме:

- більшість комунальних підприємств виконують або громадські, або соціально значимі послуги і тому отримують захист з боку органів місцевого самоврядування від ринкової конкуренції і дотації з бюджету. В результаті такі підприємства набувають рис територіальних монополій;

- діюча система управління комунальними підприємствами знижує вимоги до компетентності керівників як менеджерів і сприяє набуття ними інших навиків чиновника – вміння подобатись керівництву та ладити з ним, враховувати міжособистісні зв'язки і т.д.;

- відсутність дієвої системи стимулювання діяльності комунальних підприємств.

Сфера управління комунальною власністю тісно пов'язана з діяльністю органів місцевого самоврядування відносно підприємств, установ та організацій, які знаходяться на території громади. Комунальне майно, у відповідності до Цивільного кодексу України, може використовуватись в порядку господарського відання або оперативного управління [8]. Органи місцевого самоврядування мають право особисто або через уповноважені ними органи з метою здійснення підприємницької діяльності засновувати господарські організації, закріплюючи за ними належне йому майно на праві власності, праві господарського відання, а для здійснення некомерційної господарської діяльності – на праві оперативного управління [6].

Оцінюючи в цілому проблему управління комунальною власністю, слід відмітити об'єктивну необхідність у створенні економічно і логічно вивіреної системи критеріїв, у відповідності з якою комунальна власність буде управлятися ефективно і під контролем громади.

Таким чином, ситуація вимагає постановки питання необхідності створення єдиного методологічного підходу до ефективного управління комунальною власністю на всіх рівнях влади. Практично всі діючі законодавчі та нормативні акти вбачають ефективне управління комунальною власністю як процес прийняття рішень про вибір форми та способу використання об'єкта.

З наукової точки зору управління комунальною власністю – це сукупність ефективних дій власника, спрямованих на збереження основних якостей об'єкта власності або їх примноження, цілеспрямований вплив на об'єкти власності і суб'єкти, їх використання в інтересах громади, пов'язане з встановленням правил, умов використання комунальної власності, досягненням мети з врахуванням суспільних цінностей.

Узагальнений вітчизняний і зарубіжний досвід у сфері ефективного управління власністю дає можливість власникам комунального рівня оптимально формувати алгоритм дій побудови програми комунального управління, де основними розділами можуть бути:

1. Аналіз існуючої моделі управління комунальною власністю та основні результати її використання на території громади.

2. Формування завдань ефективного управління комунальною власністю на території громади.

3. Розробка основних принципів і напрямків розвитку моделі ефективного управління комунальною власністю.

4. Визначення способів і методів управління власністю територіальної громади, а саме:

- переліку майна, переданого в довірче управління, оренду, безоплатне користування, або в статутні капітали комунальних підприємств, організацій, фондів, спільних підприємств тощо;

- переліку майна, що підлягає приватизації, відчуженню та списанню;

- переліку пакетів акцій акціонерних товариств, що перебувають в комунальній власності.

5. Виділення переліку об'єктів комунальної власності (комунальних унітарних підприємств, пакетів акцій, паїв в статутних капіталах господарських товариств, нерухомого майна, пам'яток історії, культури, релігії, земельних ділянок, природних ресурсів, об'єктів соціально-культурної сфери), що потребують особливих підходів управління.

6. Активізація комунальної інвестиційної діяльності.

7. Постійний моніторинг руху власності, в тому числі приватизація, оренда, передача до статутних капіталів інших суб'єктів господарювання та інше.

8. Перелік основних видів майна (державне, комунальне, безхазяйне), що підлягає безоплатній передачі в комунальну власність громади.

9. Планування, організація, облік, аналіз та контроль комунальної власності. Створення єдиного реєстру об'єктів комунальної власності.

10. Організація територіальної інформатизації процесу ефективного управління комунальною власністю.

11. Прогноз доходів від організації управління об'єктами комунальної власності (основні види і попередній розмір надходжень від оренди, приватизації, відрахувань від прибутку комунальних підприємств і організацій, дивідендів та інше).

12. Прогноз витрат пов'язаних з ефективним управлінням комунальною власністю (оцінка, страхування, належне утримання та зберігання, організація ведення реєстру, проведення інвентаризації, оформлення права власності на об'єкти та інше).

13. Перелік нормативних актів та обґрунтування їх необхідності для реалізації програми ефективного управління комунальною власністю.

Як показує практика та науковий аналіз управління комунальною власністю, класичний цикл управління комунальними об'єктами складається з двох послідовних етапів:

1. Етап управлінського обліку, який складається у визнанні, закріпленні, ідентифікації, оцінці та реєстрації комунального майна.

Практика засвідчує, що даний етап носить постійний характер і не залежить від бюджетного процесу і формування бюджетів органів місцевого самоврядування. Місцеві органи влади повинні в постійному режимі відслідковувати і контролювати процес не тільки руху, але й функціонування комунальної власності, незалежно від характеру і призначення її об'єктів.

Результатом такої роботи повинно бути складання описів і реєстру власності. Однак, як показує практика, в абсолютній більшості органи місцевого самоврядування не ведуть реєстрів комунальної власності, не проводять реєстрацію свого майна в державних органах, оскільки для цього потрібні значні кошти, яких в місцевих бюджетах завжди недостатньо.

Реєстр – це одне із основних джерел інформації для прийняття управлінських рішень по об'єктах власності. В державі ще не вироблена єдина методика ведення реєстру майна місцевих органів влади, відповідно відсутні єдині стандарти управління комунальною власністю. В зв'язку з цим, ми вбачаємо, що на перших порах достатньо взяти за основу обліку об'єктів комунальної власності елементарну схему і принцип бухгалтерського обліку – прихід, рух (переміщення), розхід. Такий підхід дозволив би спростити процес залучення об'єктів комунальної власності в господарський оборот, та зробити процес його управління більш прозорим, а оцінку ефективності доволі простою.

2. Етап оперативного управління, тобто це планування, організація, контроль і оцінка ефективності використання об'єктів комунальної власності. На відміну від першого, даний етап процесу управління комунальною власністю є циклічним, тобто управлінський період охоплює, як правило, бюджетний рік і застосовується тільки до майна, що належить і перебуває у розпорядженні органу місцевого самоврядування.

Діюча законодавча та нормативна база частково передбачає і встановлює конкретні напрямки діяльності органів місцевого самоврядування щодо управління об'єктами комунальної власності. Повноваження органів місцевого самоврядування по управлінню своїм майном можна згрупувати в наступні блоки:

1. Інвентаризація, облік та реєстрація права власності на об'єкти комунальної власності, включаючи землю.

2. Управління майном на основі класифікації об'єктів і запропонованої методології.

3. Оформлення договірних відносин з користувачами майна, в тому числі при передачі його в оренду.

4. Регулювання фінансових аспектів управління комунальною власністю.

Відповідно, управління комунальною власністю – це повсякденна практична діяльність органів місцевого самоврядування, що пов'язана з володінням, користуванням та розпорядженням об'єктів комунальної власності, які належать саме територіальній громаді.

Головною метою процесу управління комунальною власністю органами місцевого самоврядування є раціональне використання об'єктів, встановлення зв'язків і взаємовідносин з іншими суб'єктами (передача в оренду, приватизація, відчуження, ведення реєстру і т.д.) по виробництву матеріальних благ в інтересах жителів громади [10].

Складність управління комунальною власністю полягає в тому, що самі органи місцевого самоврядування виступають суб'єктом, який наділений законним правом здійснювати цю діяльність на своїй території. Управлінська діяльність органів місцевого самоврядування включає як питання загальної взаємодії з господарюючими суб'єктами незалежно від форми власності, так і питання, пов'язані з регулюванням і управлінням об'єктами своєї власності.

Важливою функцією органів місцевого самоврядування є прийняття рішень про продаж або придбання об'єктів комунальної власності. В їх компетенцію входить розгляд та затвердження річного звіту виконавчого органу по використанню комунальної власності, в цілому та по кожному об'єкту зокрема. В завдання виконавчого органу також входить захист прав власності громади, зокрема, питання щодо: реєстрації комунальної власності; спірних, безхазяйних об'єктів; незаконного вилучення або використання майна.

Як в будь-якій сфері суспільного життя в системі управління місцевого самоврядування в цілому і комунальній власності зокрема існує два методи впливу: адміністративний та економічний.

Під адміністративними методами, як правило, розуміють прямі розпорядні дії на суб'єкти майнових відносин у формі вказівок, встановлення правил і процедур, які регулюють процеси розподілу і перерозподілу власності, вироблення стандартів управління майном тощо. Вони виключають також визначення умов придбання, створення, перетворення підприємств, організацій та інших суб'єктів, встановлення порядку проведення процедур щодо приватизації, конкурсів, передачі майна в оренду, правил користування природними, водними та іншими ресурсами. Як правило, ці процедури повинні відображатися в прийнятих нормативно-правових актах органів місцевого самоврядування.

Економічні методи регулювання мають цілеспрямований вплив на майнові відносини та інтереси суб'єктів шляхом проведення фінансово-кредитної, бюджетної, податкової та іншої політики. Ці методи управління спрямовані на створення сприятливого економічного середовища господарювання органів місцевого самоврядування з метою забезпечення ефективності комунального господарства і виробництва, інвестиційної привабливості тощо.

Головним в процесі управління майном є забезпечення належної ефективності функціонування об'єктів комунальної власності. Для досягнення цієї мети, кожному етапу управління повинен відповідати відповідний документ, що має правову силу. Такими в Україні є Конституція України [4], Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6], «Про оренду державного та комунального майна», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5], «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [7].

В них вказується, що органи місцевого самоврядування мають право здійснювати будь-які дії по відношенню до своєї комунальної власності з метою забезпечення її ефективного використання.

Разом з тим, ситуація з оцінкою ефективності комунальної власності залишається досить складною, оскільки відсутні як кількісні, так і якісні параметри її виміру. До того ж основна маса функціонуючих об'єктів комунальної власності є збитковою, за виключенням окремих.

При аналізі ефективності використання комунальної власності основним і єдиним показником є частка доходів від комунальної власності в дохідній частині місцевого бюджету. Доля цього доходу в бюджетах органів місцевого самоврядування є незначною і не відображає в повному обсязі всі процеси, пов'язані з використанням і управлінням комунальним майном. Перш за все, цей показник не відображає і не може відобразити витрати, пов'язані з процесом управління об'єктами комунальної власності, оскільки в сьогоденній практиці ще не склалися єдині підходи як з боку державних органів, так і органів місцевого самоврядування.

Оцінка ефективності комунальної власності повинна базуватися на двох підходах:

- перший – це економічний (комерційний), який відображає кількісні параметри, доходи від використання майна територіальної громади і витрати на його утримання та управління, відповідно позитивна різниця може бути основним показником ефективності функціонування комунальної власності.

- другий – це соціальний, який розраховується з позиції корисності використання комунального майна для жителів громади, але він не приносить надходжень до місцевого бюджету.

Сюди можна віднести такі показники, для прикладу, можливість задоволення запитів жителів громади в медичних послугах, газо- та водопостачання, пасажирських перевезеннях та інші, які пов'язані з соціально-культурним життям населення громади.

При оцінюванні ефективності управлінських рішень щодо використання комунального майна необхідно враховувати інтереси територіальної громади як власника майна, а також для звітування перед керівними органами місцевого самоврядування щодо використання комунальної власності [9].

Оскільки оцінка ефективності комунального майна базується на двох підходах, то відповідно повинно бути дві групи критеріїв його оцінки.

Перша група критеріїв повинна бути застосована для об'єктів комерційної власності, які використовуються для комерційних цілей і приносять надходження до бюджету громад.

Друга група критеріїв застосовується для власності, переданої в оперативне управління, яка використовується органами виконавчої влади для реалізації адміністративних і соціальних цілей та утримується за рахунок бюджету.

Управлінські рішення об'єктів комерційної власності повинні спрямовуватись на збільшення надходжень від їх використання, оцінювати ефективність слід за показниками прибутковості, розмірів дивідендів, орендної плати та інших економічних показників.

При управлінні другою групою перевагу слід віддавати соціальним показникам, а саме обсягам та якості наданих послуг, створення додаткових робочих місць, розмірам фінансування соціальних, інвестиційних та екологічних програм, розвитку місцевої інфраструктури та ін.

Результати оцінки ефективності управління об'єктами комунальної власності повинні бути покладені в основу вибору тих чи інших способів використання того чи іншого об'єкта. Серед способів найбільш поширеними є: передача в оренду, концесію, передача до статутних капіталів комунальних підприємств та підприємств змішаних форм власності, відчуження або приватизація.

В залежності від мети, лише власник майна на підставі управлінського рішення обирає спосіб його використання, виходячи з економічної та соціальної ефективності стратегічних інтересів місцевої влади [10].

Лише за 2016 рік в Україні було реформовано 95415 об'єктів комунальної власності, що складає 76,8 % від загальної кількості приватизованих об'єктів [3].

В даний час, враховуючи низку об'єктивних факторів, об'єднані територіальні громади готуються стати ефективними власниками і завдання економічної науки надати їм в досягненні цієї мети посильну, грамотну допомогу. Завдання держави підтримати цей процес та з метою удосконалення управління комунальною власністю, підвищення ефективності її використання, враховуючи процеси децентралізації, створення та становлення об'єднаних територіальних громад прийняти Закон України «Про управління об'єктами комунальної власності». Саме використовуючи комунальну власність, органи місцевого самоврядування можуть активно впливати на розвиток комунальних утворень, структуру їх економіки, інвестиційний клімат, а в кінцевому рахунку на розв'язання різноманітних завдань, пов'язаних з підвищенням якості життя населення.

Висновки з проведеного дослідження. Ефективне і раціональне управління комунальним майном, шляхи його удосконалення є одним із головних завдань та функцій органів місцевого самоврядування, позитивне вирішення яких несе в собі соціально-економічну вигоду для територіальної громади.

Перспективними напрямками подальшого дослідження є вироблення механізмів управління об'єктами комунальної власності та розроблення програм їх використання.

Література

1. Глинська О. В. Територіальна громада, як суб'єкт права комунальної власності. *Форум права*. 2012. № 2. С.120-125.
2. Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2016 році. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ru/documents/press-list/spf-reports/10478.html> (дата звернення: 20.12.2017).
3. Інформація щодо реформування відносин власності в Україні у 2016 році. URL: http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/za-rik-2016_10331.pdf (дата звернення: 20.12.2017).
4. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254K.html (дата звернення: 20.12.2017).
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157–VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 20.12.2017).
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/92. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini/download.htm (дата звернення: 20.12.2017).
7. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності: Закон України від 03.03.1998 р. № 147/98. URL: <http://law.dt-kt.com/zakon-ukrayiny-pro-peredachu-ob-yektiv-prava-derzhavnoyi-ta-komunalnoyi-vlasnosti-vid-03-03-1998-r-147-98-vr/> (дата звернення: 20.12.2017).
8. Цивільний кодекс України: Закон України від 19.06.2003 № 980-IV, URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 20.12.2017).
9. Шкільняк М. М. Економічні основи формування системи управління державною власністю: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 176 с.
10. Шкільняк М. М. Окремі напрямки вдосконалення системи управління комунальною власністю. *Рада. Інформаційно-методичний вісник обласної Ради*. 2003. № 10. С. 56-62.

References

1. Hlynska, O.V. (2012), "Territorial Community as the Subject of Municipal Property", *Forum prava*, no. 2, pp. 120-125.
2. The State Property Fund (2017), "Report on the work of the State Property Fund of Ukraine, progress and results of the implementation of the State Privatization Program in 2016", available at: <http://spfu.gov.ua/ru/documents/press-list/spf-reports/10478.html> (access date December 20, 2017).
3. The State Property Fund (2017), "Information on the reform of property relations in Ukraine in 2016.", available at: http://spfu.gov.ua/userfiles/pdf/za-rik-2016_10331.pdf (access date December 20, 2017).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "The Constitution of Ukraine" from June 28, 1996 No 254к/96-ВР, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254K.html (access date December 20, 2017).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Voluntary Unification of Territorial Communities" from February 05, 2015 No. 157–VIII, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (access date December 20, 2017).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "About the local government in Ukraine" from May 21, 1997 No 280/92, available at: http://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini/download.htm (access date December 20, 2017).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "On Transfer of Objects of State and Communal Property Rights" from March 03, 1998 No 147/98, available at: <http://law.dt-kt.com/zakon-ukrayiny-pro-peredachu-ob-yektiv-prava-derzhavnoyi-ta-komunalnoyi-vlasnosti-vid-03-03-1998-r-147-98-vr/> (access date December 20, 2017).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "The Civil Code of Ukraine" from January 16, 2003 No 435-IV, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (access date December 20, 2017).

9. Shkilniak, M.M. (2008), *Ekonomichni osnovy formuvannia systemy upravlinnia derzhavnoi vlasnosti* [Economic fundamentals of the formation of a state property management system], monograph, Pidruchnyky i posibnyky, Ternopil, Ukraine, 176 p.

10. Shkilniak, M.M. (2003), "Some areas of improvement of the municipal property management system", *Rada. Informatsiino-metodychnyi visnyk oblasnoi Rady*, no. 10, pp. 56-62.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2018 р.

УДК 332.146.2

**Ватаманюк-Зелінська У.З.,
д-р екон. наук, доцент, професор кафедри
державних та місцевих фінансів
Юркевич Г. І.,
магістр кафедри державних та місцевих фінансів
Львівський національний університет імені Івана Франка**

РОЗВИТОК ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОСТУПУ

**Vatamaniuk-Zelinska U.Z.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., professor at the
department of state and local finances,
Yurkevych H.I.,
master at the department of state and local finances
Ivan Franko Lviv National University**

DEVELOPMENT OF DECENTRALIZATION PROCESSES IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE EUROPEAN INTEGRATION ACTION

Постановка проблеми. Про необхідність децентралізації влади в Україні говорять уже давно, так як чинний територіальний устрій країни сформувався через відсутність самостійної методології й був пристосований до радянської командно-адміністративної системи управління, що призвело до низького рівня задоволення мінімальних потреб населення, які фінансово забезпечувалися коштом місцевих бюджетів. Треба зауважити, що події на сході України стали останнім поштовхом до запровадження реформи адміністративно-територіального устрою, оскільки виникла необхідність змінювати межі адміністративно-територіальних одиниць і запроваджувати особливий режим управління на окремих територіях через окупацію й для забезпечення функціонування їхньої інфраструктури. У квітні 2014 року Уряд схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [12], а в лютому 2015 року було ухвалено закон "Про добровільне об'єднання територіальних громад" [10], саме тоді і почалась практична реалізація цієї реформи.